

آبونه سرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵) آلفی  
آیلانی (۳۵) غروشد  
ممالك اجنبیه ده سنه لکی (۱۷) آلفی  
آیلانی (۹) فرانقدر .

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

§

مسلكه موافق آثار مع الممنونیه قبول  
اولتور . درج ابدله یازیلر اعاده  
اولتور .

# الشریفة

۱۳۳۳ ۲۵ شعبان ۱۳۳۳

دینی ، فلسفی ، علمی ، ادبی هفته لقی مجومه اسلامیه در .

صاحب و مدیر مسئول

اشرف ادیب

باش محرر

محمد ماکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

جلد ۱۴

۲۵ حزیران ۱۳۳۱

نجمه

۲۵ شعبان ۱۳۳۳

عدد ۳۴۴

## تفسیر قرآن کریم

### مقدمه

#### قرآنک تلاوت و کتابت اعتباریله کیفیت جمعی

قرآنک کتابت جمعی . قرآنک تدوینی خلفای راشدین دورنده احداث ایدلمش برشی دکلدر . اساساً آیات قرآنیه پیدری نزول ایتدیکجه امر پیغمبری ایله ضبط و تدوین ایدیلر ایدی . کتابت وحی وظیفه سنی ایفا ایدنلر معلوم و مشهور اولوب عثمان بن عفان ، (اره صره) علی بن ابی طالب ، خالد بن سعید ، ابان بن سعید و علاء بن الحضرمی کتاب وحی میاننده درلر . اک اول کتابت وظیفه سنی ایفا ایدن ابی بن کعب اولدینی کبی باشلیجه بو وظیفه ایله اشتغال ایدنلر زید بن ثابت ، عبدالله بن ابی سرح ، معاویه بن ابی سفیان و حنظلة الاسیدی در . رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمرك حین ارتحالنده قرآن تمامیه مسطور و مدون اولمقله برابر آیات قرآنیه کاغذ ، کورک کیمکی ، خورما قبوغی واکلی دوز طاش پارچه لری اوزرنده متفرق برحاله بولنیور ایدی .

حضرت ابوبکر (رضی الله عنه) مقام خلافت کچنجه حفاظت صحابه نك وقوع ارتحالیه الواح متنوعه اوزرنده مسطور اولان آیات قرآنیه نك ضیاعی احتمالی دوشونمرك بولنری برآرایه طویلادی . بو وجهله مصحف شریف وجوده کلدی .

خطابی دییورک : نبی علیه السلامک مصحف طرزنده جمع قرآنه تشبث ایتامسی آیات منزله دن بعضیسنک حکم ویا تلاوتی ناسخ دیگر آیات نزولی احتماله مبنی ایدی . وقوع وفات پیغمبری ایله بوا احتمال

### اخطارات

رساله مزدن آکندی کوسترلك شرطیه  
بتون یازیلر هر هانکی برغزته بلرقتدن  
اقتباس اولونه ییلیر .

§

مکتوبلرک ، امضاری واضح و اوقوناقلی  
اولسی و آبونه سره نومروسق محتوی  
بولونمسی لازمدر .

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک  
آدرس لری نك قرالسزجه ده یازلسی رجا  
اولتور .

§

یاده کوندرلدیکی زمان نه به دائر اولدیغنک  
واضحاً ییلدرلسی رجا اولتور .

زائل اولنجه جناب حق قرآن حکیمک قیام حشره دکن تحریف و تبدیلدن محفوظ طبق حقنده کی وعد کریمی ایفاء خلفای راشدینه قرآنک جمع و تلفیق فی الهام ایتمش و بناء علیه بو خدمت فاخرة دینه حضرت عمرک رأی و تنسییه ایلاک اول جناب صدیقه نصیب اولمشدر . مع مافیه قرآن ، دهها عهد رسالتده ، هبسی برآرده و سورهلری مرتب اولمامقله برابر ، مدون برحاله بولنیوردی .

امام بخاری صحیحنده زید بن ثابت دن روایت ایدیور : یمامه حادثه سنی متعاقب ابوبکر فی چاغرتدی . یانه کیردیکم زمان عمر بن الخطاب ده اوراده بولنیوردی . ابوبکر (رضی الله عنه) برآز اول عمرک نزدینه کلهرک یمامه ده قراء قرآندن برخو غنک نائل شهادت اولدقلریخی ، موطن سائرده ده عین حادثه تکرر ایتدیکی حالده قرآندن برچوق شیرک ضیاعه اوغرامه سی احتمالی موجود بولندیغنی و بناء علیه قرآنک برآریه طویلانمسی لزومی درمیان ایتدیکی سسویلدی . بن عمره دونه رک : « رسول اللهک یامدیغنی شیئی بر فصل یابارز ؟ » دیدم . « اویله یایلیرسه چوق خیرلی اولور . » جوابی ویردی . ابوبکر بنی اقناع ایتک ایچون برخیلی زمان اوغراشدی . نهایت بوا مرخیری انکله فاروقک قلبلرینه الهام ایدن جناب پروردکار بویله بر تشبک محض اصابت اوله جفی حقنده بکاده بر قناعت وجدانیه بخش ایتمش اولدیغندن قرآنی آرشدیرمغه ؛ خورما قبوغی ، طاش پارچه لری ، صدور رجال ، خلاصه هر نمرده بولدمسه آلوب برآریه جمع ایتکله باشلادم . حتی سورة توبه نك سوکی اولان « لقد جاءکم رسول من انفسکم . . . دن سورة براءه نك خاتم سنه قدر اولان آیات جلیله یی ابو خزیمه الانصاریدن بشقه کیمسه ده بوله مدیغمدن اندن اخذ و تدوین ایلدم . جمع و تدوین

ایتدیکم صحیف قرآن، وفاته دکن ابوبکرک، اندن صکره صمرک، صکره ده خفصه بنت صمرک نزدنده قالدی .

ابن وهب موطننده سالم بن عبدالله بن عمر طریقه امام مالکدن روایت ایدیور : قرآنی کاغذ صحیفه لری اوزرنده جمع ایدن ابوبکر در . بدایه زید بن ثابت بونی تکلیف ایتدیکی حالده زید موافقت ایتماش ایدی . بالاخره حضرت عمرک یار دیمیله تعهد ایتدیرمه موفق اولدی . مغازی موسی بن عقیقه ابن شهابدن روایت اولنیور : یمامه وقعه سننده مسلمانلرک دوچار اولدقلری ضایعات مهمه بعض آیات قرآنیه نکه ده ضیاعی انتاج ایده بیله چکی ملاحظه سی ابوبکر الصدیق ( رضی الله عنه ) ی دوشوندورمه باشلادی . نهایت انک امر و تکلیفیله هرکس ازرنده اولان ، یاخود برشی اوزرینه یازیلی اولوبده نزدنده محفوظ بولنان آیات و سوری خلیفه معظمه عرض و تودیع ایتدیلر . قرآنک صحیف و اوراق اوزرنده جمعنه بوصورتله موفقیته حاصل اولدی . بناء علیه اول قرآن حکیمی مصحف شکنده جمع و تلفیق شرفی صدیق اعظمه طاندر .

قرآنک مصحف دروننده ایلک دفعه جمعی بوجهله وقوعه کلشدر . ایکنجی دفعه جمعنه کلنجه بوده حضرت عثمانک عهد خلافتنده واقعدر . بالکمز بوجع، قرآنک اجزاء متفرقه سی تلفیق و تدوین معناسی متضمن دکلدر . چونکه آنفاً بیان ایدلیدیکی وجهله قرآنی اوصورتله جمع ایدن طوغریدن طوغری به حضرت صدیق افندمزددر .

بخاری انس بن مالکدن روایت ایدیور : حذیفه بن الیمان بر آرهلق مدینه منوره به کلدی . اساساً حذیفه ارمنیه نکه فتحنده اهل شام ایله ، آذربایجانک فتحنده اهل عراق ایله برلکده غزا ایتمکه ایدی . هرابیکی زمره ایله اولان مناسباتنده بونلر آره سننده قرآنک طرز تلاوتجه کوردیکی فرق و تباین حذیفه بی اندیشه به دوشورمش اولدیغندن حضرت عثمانه : « یهودیلرله نصارا آره سنه دوشن تفرقه و اختلاف امت محمدیه آره سنه ده دوشمندن بوحالک برچاره سنه باقی . دیدی . بونک اوزرینه حضرت عثمان خفصه به نزدنده کی قرآن صحیفه لری ، ینه اعاده ایتمک اوزره ، برای استنساخ کندیسنه کوندرمی ایچون خبر کوندردی وزید بن ثابت ، عبدالله بن الزبیر ، سعید بن العاص و عبدالرحمن بن حارث بن هشامی استنساخه مأمور ایتمکه برابر ایچلرندن قرشی اولان اوج ذاته « سزکله زید بن ثابت آره سننده قرآنک بر نقطه سننده اختلاف تحدت ایدرسه قریش لساننه موافق اوله رق یازیکز . چونکه قرآن آنلرک یعنی قرشیلرک لسانیلله نازل اولمشدر . » بولنده اخطار اتده بولندی . قرآنک استنساخی اکال ایدلدکن صکره حضرت عثمان مصحف قرآنیه بی خفصه به اعاده و استنساخ ایدیلن مصاحفدن هر طرفه برر نسخه ارسال ایتمکه برابر ایادی مسلمینده متفرق بر صورتده موجود اولان قرآن صحیفه لری ده احراق ایتدیردی .

شور و آیات صحیفه دن مستنبان اولیورکه قرآنی مسطور بولندیی اوراق و الواح اوزرلرندن طوبلایوبده مصحف شکله افراغ ایدن

حضرت عثمان دکلدر . او ، ایچق شوراده بوراده قبائل عربک کندی لسان ولغتریلله یازمش اولدقلری آیات قرآنیه بی طوبلایه رق ، کتاب اللهی لهجه و الفاظه عائد شورشدن قورتارمق ایچون ، احراقی امر ایتمشدر . بوده آنفاً بیان ایدلیدیکی وجهله حضرت ابوبکر طرفندن جمع ایدیلوب کندیسندن صکره حضرت عمره و اندن صکره ده کریمه سی خفصه به انتقال ایتمش اولان مصحفدن متعدد نسخهلر استنساخ ایدلدکن صکره یاسلمش بر معامله در .

ارباب اضلال حضرت عثمانک اختلاف وقوعنده لغت قریش اوزره یازلمی حقنده کی سوزینی قرآن حقنده بین الاصحاب اختلاف موجود اولدیغنه دائر سرد ایتدکلری مفتریاتک ترویجی ایچون سند اتخاذ ایتمکه در . فقط بونلرک اسلامک شئون جاریه و احوال تاریخیه سنه وقوف تاملری اولسه یدی احتماله مستند اوله رق وقوعی دریش ایدیلن اختلافک قرآنک سیاق و سباقه ، جمله لک طرز ترکیبنه تعلقی اولیوب صرف رسم حروفه عائد اولدیغنی آکلامه لری ایجاب ایدردی . چونکه قرآن ، جل و تراکیب کلامیه سی اعتباریلله ده ا عهد سعادتده شکل قطعی آلمش ، بین الحفاظ بو خصوصده بر اتفاق تام حصوله کلش ایدی . اساساً تاریخده صحابه کرامدن ایکی کیمسه آره سننده بویه بر اختلاف وقوعه کلدیکی قید ایتیور . بخارینک حضرت عثمانه عائد روایت ایتدیکی سالف الذکر حدیثده بو نقطه نظری تمامیلله تأیید ایدیور .

شوراسی ده بیلنمیلدرکه آیات قرآنیه نکه سوره لرده کی صورت ترتیبی توقیف نبوی نتیجه سیدر . رسول اکرم صلی الله علیه و سلم افندمک هنکام ارتحالنده بوتون آیات قرآنیه نکه عائد اولدقلری سوره لرده کی موقعلری الیوم منظورمن اولدینی وجهله متعین بولنیور ایدی .

سوره لک یکدیگره نسبتله ترتیب و تعیین موقعلرینه کلنجه بوجهت توقیف نبوی ایله اولیوب حضرت صدیقک زمان خلافتنده صحابه کرامک اجتهادیلله حصول پذیر اولمشدر . اوت بعض سوره لر عهد نبی علیه السلامده بوکون مصاحفده کوردیکمز وجهله مرتب ایدیلر . ابن عطیه سور قرآنیه دن مطولات ، حامیملر و سورة انفال کی بعض سوره لک ترتیلری جناب پیغمبرک حال حیاتنده معلوم بولدیغنی سولمکه و سرد و اتیاننه موقعک مساعد اولدیغنی ده بر جوق احادیث و آثار بوجهتی تأیید ایتمکه در ، سیوطی اتقائنده بوجه افادات آتیسه سیله خاتمه ویرمشدر : اقوال وارده میاننده اطمشان بخش اولان بهیقنک ذاهب اولدینی رأیدرکه اوده سورة براه ایله انفال دن ماعدا بتون سوره لک کیفیت جمع و ترتیبی توقیفی اولمشدر .

خلاصه قرآنک عهد رسالنده بتون آیاتی ترتیب ایدلمش و رسول اکرمک وقوع ارتحالی آننده بتون آیاتی مرتب و بوکون تلاوت ایتدیکمز طرز موافق اوله رق حفاظ صحابه نکه صدرلرنده محفوظ بولمش اولدینی اجماع و تواترله مرتبه نبوته واصل اولمشدر . برهائده ( جزء اول صحیفه ۸۹ ) قرطی دن زمان سعادتده بثر معونه ده

حفاظدن یتیم ذاتک شہید اولدقلری روایت ایدیور . زید بن ثابتدن روایت ایدیلن آئیده کی سوزلر بوباده صراحت کافیہ بی حائر در : مصحفی استنساخ ایتدیکم زمان ( خلافت صدیق اناسینده ) رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم افندمزی دائما تلاوت ایدرکن ایشیتمکده اولدیغ بر آیتی بوله مدم . برخیلی آراشدیردق . نہایت زید بن ثابت الانصاریدہ بولدق . آیت « من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا اللہ علیہ » نظم جلیلی ایش . بونی ده مصحفده عائد اولدینی سورہ یہ الحاق ایتدک . بخاری ، مسلم و نسائی مسروقدن روایت ایدیورلر : عبداللہ بن مسعود دیر ایش کہ : « کئندندن بشقہ براللہ اولیان اللہ ذوالجلالہ قسم ایدہرمکہ هیچ بر سورہ نازل اولمامشدرکہ بن انک زده ده نازل اولدیغنی و هیچ بر آیت نازل اولمامشدرکہ نہ دن طولانی زور ایتدیکنی بیلمیم . » بر روایت کورده « ذات اقدس نبویدن یتیم بوقدر سورہ او قودم . » دیر ایدی .

مسرودات آنفہ دن مسبقان اولیورکہ قرآن بدایۃ ایادی تکریم امتده متفرق بر صورتده بولمقده ایکن جناب صدیق آنی بر آریہ طویلامش و قرآنک ایلاک اوکجه کیفیت جہی بوندن عبارت بولمشدر . حضرت عثمان ایسہ حفصہ بنت عمر نزدندہ محفوظ اولان مصحف ابی بکردن رقاج نسخہ یازدیرمق اطرافہ کوندرمکدن بشقہ برشی یامامشدر .

حضرت عثمانک یازدیردینی مصاحف روایت مشهورہ کورہ بش نسخہ دن عبارتدر . درت ویدی نسخہ یازدیردینی ده روایت ایدلمشدر . حضرت عثمان بومصاحفدن شام ، یمن ، بحرین ، بصرہ و کوفہ برر نسخہ کوندرمشدر . بونلردن بر نسخہ سفی مکہ کوندردیکی و مکہ کوندرلمش اولیوب مدینہ منورہ آلیقونیلدینی ده روایت ایدلمشدر .

عثمان بن غفلہ دن روایت اولنیور : علی بن ابی طالبی ایش تدمکہ دیبوردی : - ای ناس ، اللہدن قورقیکز و عثمان حقندہ کی اتہاماتکزی غلو و افراط مرتبہ سنہ وار دیروبده « مصحف یاقیجی » سوزلرینی قولانما ییکز . اللہہ قسم ایدرمکہ او ، مصاحفی یاقدیسه بزم کی اصحاب محمدک رای و فکریلہ یاقدی . اولا بزہ : قرائت قرآن خصوصندہ الیوم مشہود اولان اختلافانہ نہ دیرسکز . بر آدم دیکرینہ راست کلیور ؛ بری « بن قرائتم سنک قرائتکدن خیرلیدر » ، دیکری « یوق ، بن قرائتم سنکککدن افضلدر . » دیہرک ارہ لرندہ بر طاقم مناقشہ لر جریان ایدیور . بن بونی کفرہ مشابہ بر حال کوریورم ... دیدی . - یا امیر المؤمنین نہ یامق لازم؟ دیدک . - بن ناسی مصحف واحد اطرافندہ جمع ایتک رایندهیم . چونکہ بوکون سز بر خصوصده دوچار اختلاف اولورسہ کز سزدن صکرہ کلہ جکلر دہا زیاد ، اختلاف ایدرلر . دیدی ... راینی تصویب ایتہ مز اوزرینہ زید بن ثابت ایلہ سعید بن العاصی چاغیرندی و : - بریکز سویلہ سین . دیکریکز یازسین . برشیدہ اختلاف ایدرسہ کز مسئلہ بی بکا عرض ایدک دیدی . سورہ بقرہ ده بر حرفدن ماعداد هیچ

بریرده ارہ لرندہ اختلاف ظہور ایتدی . مذکور اختلاف ایسہ سعیدک « تابوت » کلمہ سنک تا ایلہ ( التابوت ) ، زیدک ایسہ ها ایلہ ( التابوت ) شکندہ یازلمسی التزام ایتہ لرندن نشئت ایتشیدی . عثمانک راینہ مراجعت ایتدیله : تا ایلہ ( التابوت ) یاریکزا دیدی .

بزده اساساً یوقاریدہ حضرت عثمانک زید بن ثابت و سعید بن العاصی قارشی اولان سوزندہ کی اختلافدن مقصد سورہ و آیتلرہ یاخود کلمات قرآنیہ جریان ایدہ جک اختلاف اولیوب بونک صرف رسم خطہ عائد اولدیغنی سویلہ مشدک .

سیوطینک برہاندہ اشہدن روایت ایتمکده اولدینی مسئلہ آتیہ سلف صالحک ایلاک یازیلان مصحفک شکل و رسمینی محافظہ نہ مرتبہ اعتنا ایتمکده اولدقلرینی اثبات ایدر : امام مالیکہ مصحفک مؤخرأ خلق طرفندن احداث ایدلمش اولان حجا ایلہ یازلمسی جائز اولوب اولیہ جنی سؤال ایدلمش « خیر » جوابی ویرمشدر . ینہ امام مشار الیہ دن قرآندہ زیادہ ایدیلن واو والف ( اولواده اولدینی کنی ) مثللو حرفلرک قابل حذف و تغیر اولوب اولدیغنی صورولمش . بوکادہ منفی جواب ویرمشدر .

بہقی شعب ایمان بحثندہ دیبوردکہ : مصحف یازان برکیمسہ مصاحف متقدمہ ده کی حجا محافظہ ایلاک ، سلفک طرز کتابتنہ مخالفت و انلرک قبول ایتیمش اولدقلری بر رسم خطی تعبیر ایتماک ایجاب ایدر . شوراسی ده شایان قید و تذکاردرکہ مصحف قدیمک شکل تحریرینک اخیرأ وضع اوللان رسم خط قواعدینہ مخالف اولمش بونلرک معانی مقصودہ بہ دلالت ایتہ لرلی اعتباریلہ در . سیوطی برہاندہ ، ابو العباس المرأ کشینک بومسئلہ بہ دائر « عنوان الدلیل فی رسوم التزیل » نامیلہ بر کتاب تألیف و بوندہ قرآنک رسم خطندہ حروفہ عائد کوریلن اختلاف ، معانی کلماتک اختلافک نتایجندن عبارت اولدیغنی دور و دراز ایضاح و تفصیل ایتدیکنی سویلہ دکن صکرہ کندیده حروف متخالفہ دن مقصود اولان بعض معانی بی و رسم مصحفک قواعد اساسیہ سفی بیان صدندہ مهم و مفید بعض باحث و مطالعات سرد ایتمشدر .

عبدالعزیز چاویش

## اسلامدہ فلسفہ

۱۸

یکی علم کلام

اولکی مبحثدہ بیان اولدینی و چہلہ رسمی علم کلامز الیوم قیمت علمیہ سفی ضایع ایتمشدر . بو کونکی علم کلام نظریات جدیدہ فلسفیہ ایلہ تعدیل و احتیاجات عصریہ کورہ توسیع اولونملی در . بو کونکی علم کلامدہ قواعد و مسائل حاضرہ فلسفیہ عقائد اسلامیہ ایلہ بمقایسہ